

Josef Jungmann (1773 – 1847), vůdčí osobnost mladší obrozenecké generace, je pro naši kulturu zásadní a uznávanou autoritou¹ především v oblasti jazykovědné. Jeho teorie však mají dopady i na další vědní obory, včetně estetiky. Práci, kterou lze nahlížet prizmatem více vědních disciplín, je bezpochyby Slovesnost.

Slovesnost vyšla za Jungmannova života třikrát. Poprvé to bylo v roce 1820, kdy se objevila jako učebnice pro gymnázia pod titulem Slovesnost aneb zbrka příkladů s krátkým pojednáním o slohu. Její úvodní část, nazvaná Počátkové slohu (stylu), byla první česky psanou souhrnnou poetikou a teorií literatury. Druhá část, Příklady, uváděla obsáhlou chrestomatii, jež ilustrovala teoretické poznatky z prvního dílu knihy ukázkami textů poetických, prozaických i dramatických žánrů.²

Jungmann později cítil potřebu své dílo přepracovat (tak tomu ostatně bylo i u jiných jeho knih). Slovesnost se tak roku 1845 dočkala svého druhého vydání, tentokrát s podtitulem Náuka o výmluvnosti prosaické, básnické i řečnické se sbírkou příkladů w newázané i wázané řeči. Změna podtitulu ukazuje, že první vydání obsahovalo teoretické pojednání o jednotlivých žánrech jen jako doplněk ke sbírce příkladů konkrétních děl. U druhého je naproti tomu důraz kladen právě na teoretickou část, kterou příklady doplňují.³ Nešlo pouze o rozvedené myšlenky vydání prvního; Jungmann své dílo zcela přepracoval a teoretická část tak doznala značných změn. Praktický oddíl byl obohacen o příklady děl vzniklých po roce 1820 a rozrostl se na více než dvojnásobek.